

Strandkarse *Lepidium latifolium*

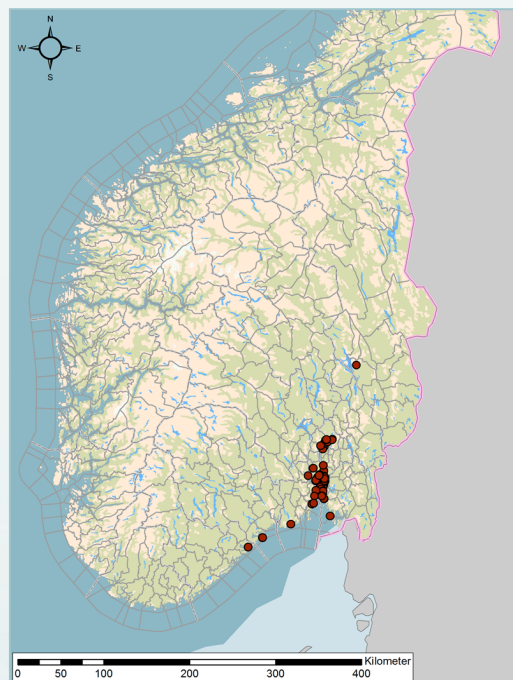
Fremmed art

Strandkarse kom til landet som blindpassasjer, først med ballast og senere som forurensning i kornimport. Fra 1980-tallet har antall forekomster økt sterkt, og i dag finnes arten i store mengder i strandsonen fra Østfold til Aust-Agder. Strandkarse fortrenger andre, til dels sårbare og truede arter i grusstrand-, strandeng- og tangvollsamfunn.

Status

Risikovurdering 2012: Svært høy risiko (SE)

Utbredelseskart som viser ville forekomster av strandkarse basert på herbariedata og ikke-belagte observasjonsdata (krysslister, artsobservasjoner o.a.).

Kjennetegn

Strandkarse er en flerårig, relativt langlevd urt som tilhører matkarseslekta i korsblomstfamilien Brassicaceae. I vår flora er den rapportert til å kunne bli 30–80 cm høy, men litteratur fra utlandet samt bildemateriale fra hjemlige strøk tyder på at arten kan bli enda høyere og passere 1 m. Strandkarse er så godt som snau, med unntak av frukten som kan være spredt hårete. De nedre bladene er brede og tannete, og de øvre er linjeforma og sagtannede. Helt øverst på stengelen har bladene hel kant.

Blomsterstanden er rikt forgreinet med mange små, hvite og 4-tallige blomster. Frøene utvikles i en frukttype som kalles en skulpe, en frukttype som er typisk for korsblomstfamilien. Hos slekten *Lepidium* er skulpene generelt mer eller mindre runde og ofte med vingekant, men hos strandkarse er skulpen uten vingekant.

Utbredelse

Strandkarse finnes naturlig i deler av Sørøst-Europa og Vest-Asia. Noen kilder angir den også som hjemlig i andre deler av Europa nord til Danmark og Sør-Sverige, men mange strandkarse-forekomster i Europa er opplagt innført og forvillete. Det er trolig vanskelig å avgjøre hvilke som er eventuelt er hjemlige.

I Norge er strandkarse i dag kjent fra kystfylkene fra Østfold til Aust-Agder. Innlandsfunnet i Hedmark er fra en kornsilo og blir neppe langvarig.

Biologi

Strandkarse har seksuell frøformering, men ekspanderer på en gitt lokalitet hovedsakelig med vegetativ vekst med jordstengler. Flere undersøkelser fra vestlige Nord-Amerika påpeker at det er sjelden å se frøplanter av denne arten i naturen. Det angis videre at frøspredning er avgjørende for første-etablering av arten på en lokalitet, mens videre ekspansjon skjer ved vegetativ vekst av jordstengler. Det kan være at fragmenter av jordstengler kan spres med havstrømmer og på den måten sørge for vegetativ spredning av arten. Kilder påstår at frøene har et klissete frøskall som gjør at de lettere fester seg til dyr og fugl, og at frøene også kan flyte og spres via vannveier. Strandkarse vokser typisk på havstrand i innførte områder, mens dens opprinnelige voksesteder er knyttet til steppelandskaper.

Strandkarse er hovedsakelig studert i vestlige USA hvor den anses som en svært problematisk fremmedart. Arten kan påvirke egenskapene til jordsmonnet og "forbedre" jorda til sin egen fordel. Den ser ut til å ha en konkurransemessig fordel fordi den har evne til å ta opp og gjøre

Tekst: Hanne Hegre Grundt, FlowerPower.
E-post: hanne.h.grundt@hotmail.com

Kartgrunnlag: Oddvar Pedersen, NHM. Foto første side: Harald Bratli. Foto andre side: Jan Ingar I. Båtvik.

Strandkarse i frukt.

mer nitrogen tilgjengelig enn det vegetasjonen den erstatter greier.

Bestandsstatus

Strandkarse ble observert først i 1862 hvor den trolig kom inn til Oslo med ballast. Denne innførselen synes ikke å ha resultert i noen etablering eller spredning. Arten ble deretter dokumentert i Østfold Moss i 1920 hvor den kom inn med kornimport. Dagens utbredelse i strandsonen fra Moss og nedover Agderkysten ser ut til å stamme fra denne sistnevnte innførselen og etableringen.

Det har vært spekulert i at strandkarse delvis kan være naturlig viltvoksende i Norge, og at arten kan ha blitt spredt hit med havstrømmer fra Sverige eller Danmark. Den første etableringen i Østfold: Moss (ved Moss Aktiemølle) tyder imidlertid på en antropogen innførsel, og sekvensen i senere funn samsvarer med en spredning med utgangspunkt herfra.

Det er dessuten trolig at forekomstene i våre naboland også er av antropogent opphav.

Strandkarse er i dag kjent fra nesten 50 forekomster i 7 fylker; kystfylkene fra Østfold til Aust-Agder. Spredningen etter den vellykkede innførselen i Østfold: Moss synes å ha skjedd naturlig med strømmer i sjøen, med ekspansjon mot sørøst nedover Østfoldkysten, mot nord inn Oslofjorden og mot vest til Aust-Agder.

Referanser

- Blank, R.R. 2002. Amidohydrolase activity soil N status, and the invasive crucifer *Lepidium latifolium*. Plant and Soil 239: 155-163.
- Blank, R.R. og Young, J.A. 2002. Influence of the exotic invasive crucifer, *Lepidium latifolium*, on soil properties and elemental cycling. Soil Science 167: 821-829.
- Chen, H., Qualls, R.G. og Blank, R.R. 2005. Effect of soil flooding on photosynthesis, carbohydrate partitioning and nutrient uptake in the invasive exotic *Lepidium latifolium*. Aquatic Botany 82: 250-268.
- Jalas, J., Suominen, J. og Lampinen, R. (eds.) 1996. Atlas Florae Europaeae. Distribution of Vascular Plants in Europe. 11. Cruciferae (*Ricotia* to *Raphanus*). The Committee for Mapping the Flora of Europe & Biologica Fennica Vanamo, Helsinki. 310 s.
- Laubhan, M.K., og Shaffer, T.L. 2006. Seed germination of *Cirsium arvense* and *Lepidium latifolium*: implications for management of montane wetlands. Wetlands 26: 69-78.
- Lid, J. og Lid, D.T. 2005. Norsk flora. Ed. R. Elven. Det Norske Samlaget, Oslo. 1230 s.
- Lye, K.A. 1989. Strandkarse, *Lepidium latifolium* L., en havstrandsplante i Norge. Blyttia 47: 109-113.
- Renz, M.J. og Blank, R.R. 2004. Influence of Perennial Pepperweed (*Lepidium latifolium*) Biology and Plant-Soil Relationships on Management and Restoration. Weed Technology 2004: 1359-1363.